

ОРАЛНО ЗДРАВСТВЕНА ЕДУКАЦИЈА НА РОДИТЕЛИТЕ

Стошиќ В.¹, Бајрактарова Б.², Галевска В.¹

¹ЈЗУ "ЗДРАВСТВЕН ДОМ НА СКОПЈЕ"

СТОМАТОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ - Скопје, ²Клиника за детска и превентивна стоматологија

Семејството претставува средина во која децата ги стекнуваат основните навики во однос на грижата за денталното здравје (5). Со цел да стекнеме сознанија за едуцираноста на родителите во однос на грижата за оралното здравје на нивните деца, направени се две анкети во различен временски интервал, во неколку предучилишни установи во Скопје. Првата анкета е спроведена во 2003 година, а следната по неј ѝ година беше повторена во истиот предучилишни установи, а целта ни беше да дознаеме дали има некакви промени во однос на едуцираноста и информираноста на родителите, за тоа што значи грижа за оралното здравје на нивните деца.

Во 2003 година анкетираниме 164 деца, а во 2008 година, 100 деца.

Компарирајќи ги анализите на добиените одговори од 2003-та и 2008-ма година, заклучуваме дека нема особени разлики во однос на едуцираноста на родителите за оралното здравје на нивните деца.

Според резултатите од анкетите направени во 2003 год. и во 2008 год., треба да бидеме задоволни од нивоите на едуцираноста и информираноста на родителите. Меѓутоа, компарацијата на резултатите од двете анкети покажува дека и нема некој особен напредок во однос на тоа, што значи грижа за здравјето на млечната денитуција.

Недоволната присушност на ендогената флуор-профилактика која во период од пет години бележи благодет, може да биде резултат и од недоволната соработка помеѓу педодонтиите, педијатрите и гинеколозите. Бидејќи досега иницијативата зборуваат дека децата

најдобро се мотивираат за спроведување на одредени превентивни мерки преку своите родители, задачите на педодонтиите треба да биде форсирање на превентивните мерки преку стоматолошка едукација прво на родителите а потоа и на децата.

Клучни зборови: превентивна стоматологија; стоматолошка едукација; орално здравје

Превентивната стоматологија се занимава со изучување и примена на разновидни превентивни мерки за спречување на развојот на болестите на мастикаторниот апарат и усната празнина.

Стоматолошкото воспитување и едукација како составен дел на сите превентивни програми, претставува промена во однесувањето на една личност под влијание на егзогени фактори, а до тие промени се доаѓа преку стекнување на различни искуства или преку разни активности (6).

Во процесот на воспитување и едукација најзначајно место завзема семејството, кое останува најважна воспитна средина, а родителите се тие кои претставуваат спона помеѓу детето и општествените институции кои се грижат за здравјето, воспитувањето и образованието на нивните деца.

Добрата стоматолошка здравствена едукација пред сè на родителите, ќе овозможи кај малите пациенти да се формира свеста за значењето на оралното здравје односно забите (2). На тој начин родителите ќе стекнат одредени сознанија за мерките што

треба да ги превземат за нивните деца да имаат здрава дентиција и здрави навики.

Иако современото семејство е оптеретено со многу проблеми, преоптеретеност на родителите а особено на мајката, тоа сепак останува да биде средина во која се овозможуваат услови за правилен раст и развој на децата, средина во која децата ги осознаваат и ги стекнуваат првите навики кои понатаму ќе прераснат во лична грижа за сопственото орално здравје.

Материјал и метод

За да добиеме информација за степенот на едуцираноста на родителите за тоа што значи грижа за оралното здравје на нивните деца и дали постои некаков прогрес во тој поглед направивме две анкети. Првата анкета ја направивме во 2003 год. во четири градинки во Скопје (табела 1), а втората, по пет години, во истите градинки (табела 2). Возраста на децата чии родители беа анкетирани е 5-6 години.

За реализација на анкетата подготвен е анкетен лист кој се состои од девет прашања

ТАБЕЛА 1. АНКЕТА - 2003 ГОДИНА

Градинки:	Вкујно деца:
Раде Јовчевски - Корчагин	21
11 Октомври	33
Братство и Единство	70
Весели цветови	40
Вкупно	164

ТАБЕЛА 2. АНКЕТА 2008 ГОДИНА

Градинки:	Вкујно деца:
Раде Јовчевски - Корчагин	23
11 Октомври	27
Братство и Единство	19
Весели цветови	31
Вкупно	100

кои ги опфаќаат сите сегменти на оралното здравје, почнувајќи од значението на млечната дентиција, хигиената, редовна посета на стоматолог и употреба на флуорид (табела 3). Првата анкета е направена во 2003 година и при тоа се анкетирани родителите на 164 деца. На табела 1 е прикажана дистрибуцијата на анкетирани лица по градинки, во 2003 година.

ТАБЕЛА 3. АНКЕТЕН ЛИСТ

прашања	одговори	Р.Ј.Корчагин		11 Октомври		Братство и единство		Весели Цветови		Вкупно во проценти	
		2003	2008	2003	2008	2003	2008	2003	2008	2003	2008
Млечните заби се важни за здравјето на детето	да	21	23	33	27	70	19	40	31	164(100%)	100(100%)
	не	/	/	/	/	/	/	1	/	/	/
млечните заби ја имаат истата ф-ја како трајните	да	21	23	33	27	62	15	32	27	147(89%)	92(92%)
	не	/	/	/	/	8	4	10	4	18(11%)	8(8%)
дали се грижите за млечните заби на вашето дете?	да	21	23	33	27	70	19	40	31	164(100%)	100(100%)
	не	/	/	/	/	/	/	1	/	1	/
стоматологот го посетувате...	по потреба	4	8	7	7	22	9	18	14	51(31%)	38(38%)
	редовно	17	15	26	20	48	10	23	17	114(69%)	62(62%)
млечните заби кај вашето дете ги четкате од	3 години	13	10	20	18	17	16	16	18	66(40%)	62(62%)
	4 години	7	9	8	4	30	1	19	10	64(40%)	24(24%)
	5 години	1	4	5	5	23	2	6	3	35(20%)	14(14%)
вашето дете ги мие забите	по секој оброк	6	5	7	8	22	2	4	10	39(23.7%)	25(25%)
	наутро-навечер	2	3	6	10	10	12	28	13	46(28%)	38(38%)
	навечер	13	15	20	9	38	5	9	8	80(48.7%)	37(37%)
користите паста за заби...	со F	19	19	28	26	56	14	34	27	137(84%)	86(86%)
	без F	2	3	3	1	8	/	/	/	13(7.9%)	5(5%)
	не знам	/	1	2	/	6	5	7	4	15(9.1%)	10(10%)
вашето дете прима таблети со флуор	да	3	4	4	3	17	7	12	11	36(21.9%)	25(25%)
	не	17	19	29	24	53	12	29	20	128(78%)	75(75%)

По пет години истиот анкетен лист е поделен во истите градинки и при тоа се анкетирани вкупно 100 родители (табела 2).

Резултати и дискусија

По анализата на добиените резултати од анкетата во 2003 год. и онаа од 2008 година направивме компарација со цел да утврдиме дали во овој интервал од 5 години има некакви промени во однос на стоматолошката едуцираност на родителите (Анкетен лист - табела 3).

Анализата покажа дека родителите се добро информирани за значењето и улогата на млечната дентиција, што резултира и со голема грижа за здравјето на млечните заби.

Редовната посета на стоматолог заради контрола, како дел од превентивните активности ја применувале 68% од родителите во 2003 година, а во 2008 година тој процент е 62%.

Хигиената на забите е еден од најважните фактори за соочување на оралното здравје и таа треба да започне со никнувањето на првите млечни заби (2). Според анкетата од 2003 година, 40% од родителите одговорија дека нивните деца одржуваат редовна хигиена на забите уште од тригодишна возраст, а според резултатите на анкетата од 2008 год., тој процент е поголем и изнесува 62%. Редовната хигиена на забите подразбира миене на забите секое утро и секоја вечер, а таквата навика е присутна само кај 48,7% од анкетираниите во 2003 година, а тој процент во 2008 година е нешто помал, и изнесува 37%.

Родителите се добро информирани и за тоа каква паста за заби треба да употребуваат; 82% од родителите во 2003 год. и 86% во 2008 год дадоа потврдни одговори на прашањето: дали употребуваат забна паста со флуорид (3).

Меѓутоа ендегената флуор профилакса е присутна многу малку, односно само 22% во 2003 год. и 25% во 2008 год. одговорија дека нивните деца употребуваат таблети со флуор.

ORAL DENTAL HEALTH EDUCATION OF PARENTS

Stošić V., Bajraktarova B., Galevska V.

Summary

The most important surrounding, where children get into the habit about the dental health, is the family. In purpose to find out about parent's education about their children's dental care we made two questionnaires in different time periods in some kinder gardens in Skopje.

The first questionnaire was made in 2003 and the next one five years later, in 2008, in the same kinder gardens. Our goal was to find out if there were any changes in the parent's education about the meaning of their children's dental care.

In 2003 we asked 164, and in 2008, 100 children.

We compared the results and our conclusion is that there is no such difference in parent's education about their children's dental care.

Key words: preventive dentistry; dental education; oral health

Литература

1. Bajraktarova B. Dental health and oral health education in Macedonian pupils 7th World Congress on Preventive Dentistry, Beijing, 2001
2. Bajraktarova B. „Млечни и трајни заби“. Просветно дело, Скопје, 1994.
3. Миле Царчев-Превентивна стоматологија. Стоматолошки Факултет-Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ Скопје 2006г
4. Mc Donald R. Avery D. Effectiveness Dentistry for the child and adolescent (Seventh edition). Mosby .St Luis, 2000.
5. Rajić Z i sur. Dečja i preventivna stomatologija. JUMENA, Zagreb, 1985.
6. Rozier RG. Effectiveness of Methods used by Dental Professionals for Primary Prevention Of Dental Caries. Journal of Dental Education - October 2001
7. Stošić P i sar. Dečja i preventivna stomatologija. Dečje novine, Beograd, 1986.